

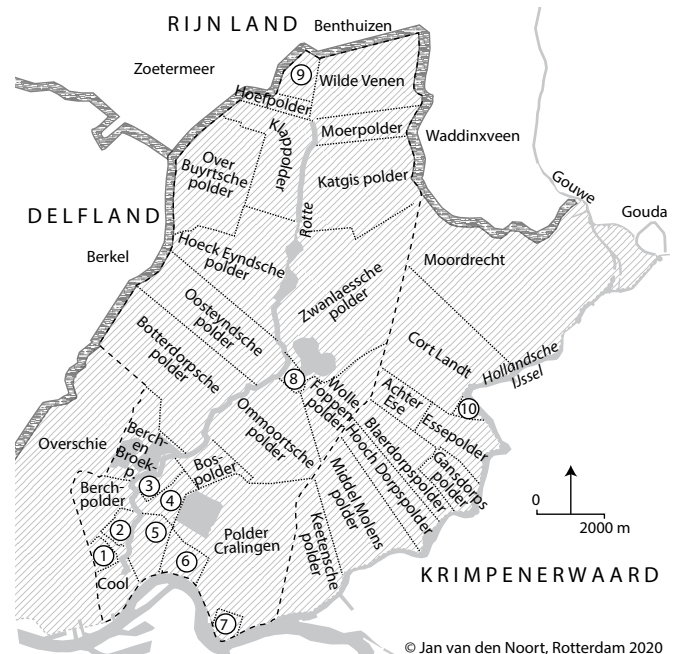
Rotte-R-Dam

Schieland of Schiewater

'Ik maakte een tocht door een bos en kwam onverwachts voor een moeras dat met riet en biezen begroeid was. Daar ik mij de tijd niet gunde er omheen te rijden, zette ik mijn paard aan over het moeras heen te springen. Midden in de sprong ontdekte ik, dat de aanloop te kort was genomen en daarom liet ik het dier rechtsomkeert maken. Voor de tweede keer werd het toen beproefd, maar ook nu was de sprong te kort, zodat ik dicht bij de andere oever met paard en al in het moeras viel en in de modder wegzakke.

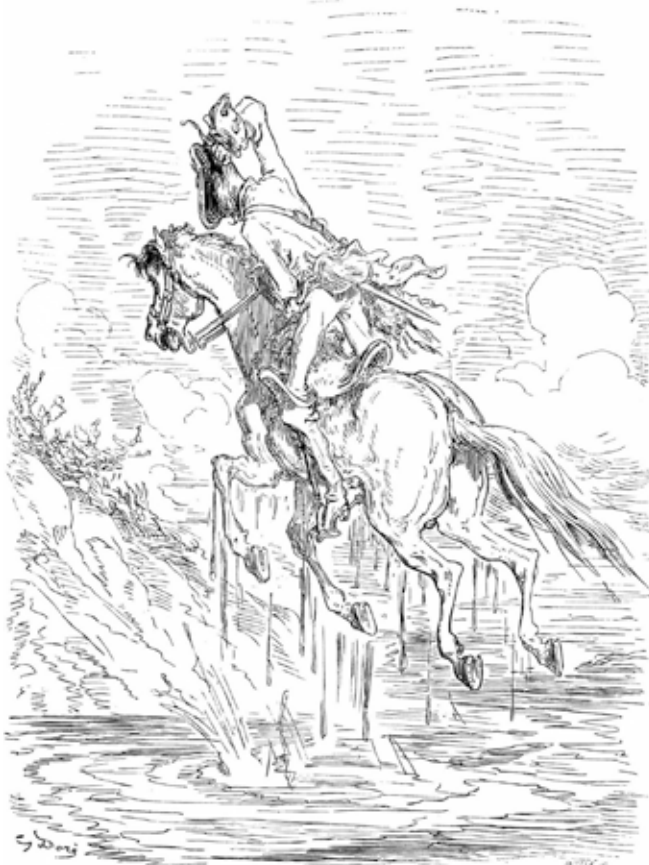
Mijn paard begon van angst te hinniken, want het verstandige beest begreep best dat dit ons laatste avontuur zou zijn. Zienderogen zakten we al dieper en dieper weg... straks zou het moddergraf zich boven ons beiden sluiten. Maar toch behield ik mijn tegenwoordigheid van geest. Met krachtige greep pakte ik de staart van mijn pruik beet en trok mij en mijn paard daaraan uit het moeras. Het was wel een hele hijs, dat moet ik toegeven, maar we kwamen toch beiden weer op de vaste grond terecht.'

Zoiets lukt alleen [de baron Von Münchhausen](#)

Schiellands polders (naar Jan Janse Stampioen, 1660)

huidige water	1 West Blommersdijk	6 Voor polder (Kralingen)
Schieland	2 Oost Blommersdijk	7 De Esch
Parochie Rotta	3 Kleynpolder off Spiegelnis	8 Neßepolder
landscheiding	4 Achter Rubroek	9 Hondertveertigh Morgen
poldergrens	5 Voor Rubroek	10 Cleynpolder

Betrekkelijk eenvoudig te ontginnen

Op het einde van de middeleeuwen werden de moerassen in het westen van ons land ontgonnen en omgezet in akkerland. Daarmee riepen de kolonisten het noodlot over zich af. De akkers gingen minder snel kopje onder dan baron Von Münchhausen, maar ze verzopen wel en waar de baron een vlecht had om zich uit zijn benaderde situatie te bevrijden, stonden de ontginners met lege handen.

Op de basisschool krijgen we het al te horen dat een groot deel van Nederland onder de zeespiegel ligt. Maar daar werd niet bij verteld dat we dat vooral aan onszelf te danken hebben. Toen het westen van ons land werd ontgonnen, lag het nog iets boven zeeniveau. Het moeras van vruchtbare veengronden was betrekkelijk eenvoudig te ontginnen. Na het graven van een paar sloten om het overtollige water af te voeren, kon je bij wijze van spreken al aan de slag; succes verzekerd.

Baron Von Münchhausen trekt zich aan zijn vlecht uit het moeras (tekening Gustave Doré 1862).

Het was zelfs zo aantrekkelijk dat het graven van sloten grootschalig werd aangepakt en de middeleeuwse veenmoerassen razendsnel in vruchtbare polders werden omgezet.

Twee tot vier meter klink

Maar veen doet zich groter voor dan het is. Het bestaat voor ongeveer 15 procent uit afgestorven plantenmateriaal en de rest is water. Het is dus een knap staaltje van bio-acrobatiek dat zo'n veenkussen soms meters boven de omgeving uitsteekt. Het laat zich raden wat er gebeurt als je dat water via sloten afvoert. Het veen klinkt dan heel snel in, een effect dat nog wordt versterkt door de veengrond te bewerken. Onder water verteert veen nauwelijks, maar zodra het met zuurstof in aanraking komt oxideert het en gaat het letterlijk in 'rook' op. We hebben het dan niet over een kleinigheid. Door drainage en oxidatie zijn de Nederlandse veenbodems sinds hun ontginning twee tot vier meter ingeklonken.

Aanvankelijk liep het water vanzelf via de sloot het land uit, maar naarmate de bodem verder daalde werd het steeds lastiger om het overvloedige water af te voeren. Het land werd alsmaar natter. Als het verbouwen van tarwe of rogge niet meer lukte, werd gerst, haver, vlas, hennep of koolzaad ingezaaid. Uiteindelijk accepteerden veel boeren de hoge waterstand, zaaiden gras in en stapten over op melkveehouderij.

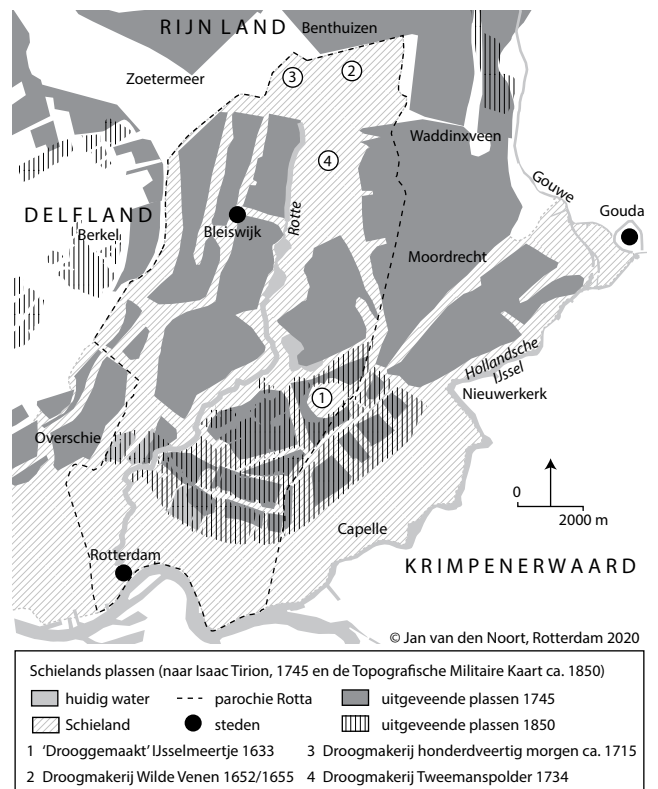
Aan alle kanten omsloten door water

Het kon ook nog anders. Veen was erg geschikt als turf voor het verwarmen van huizen, steenbakkerijen en bierbrouwerijen en hoewel je je land maar een keer als turf kunt verkopen, werd vanaf de 14e eeuw overal turf gestoken. De polders veranderden in grote plassen. Met name in Schieland nam de hoeveelheid water dramatische proporties aan. Molentjes werden ingezet om de waterstand te verlagen zodat nog meer veen kon worden gestoken. In de 16e eeuw ging men nog een stapje verder door het veen uit de plassen te baggeren. Dat ging lekker snel. Een dorp als Bleiswijk was vrijwel volledig afhankelijk van de turfwinning, maar het was al gauw aan alle kanten omsloten door water. Schieland zag de afgravingen met lede ogen aan.

Bergse Voorplas (foto Jan van den Noort 2020)

De heffingen die ze de ingelanden oplegde waren immers gebaseerd op de oppervlakte van land; minder land betekende minder inkomsten. Schieland drong er op aan een deel van het afgegraven land weer te beplanten, maar in de praktijk kwam daar niet veel van terecht. Al die plassen vormden ook een gevaar voor de omgeving. Bij stormachtig weer vond veel landafslag plaats. Het baggeren van veen werd verboden, maar ook dat haalde weinig uit. Schieland werd Schiewater.

© Jan van den Noort, Rotterdam 2020

Door het op grote schaal afgraven van veen veranderden de polders in plassen. Met nummerjes is aangegeven waar kort tevoren ook plassen lagen. Het droogmaken van deze plassen vormde een nieuwe fase in de landschappelijke ontwikkeling. We komen daar nog over te spreken (kaart Jan van den Noort 2020).